

In de eetzaal van het internaat te Korido.

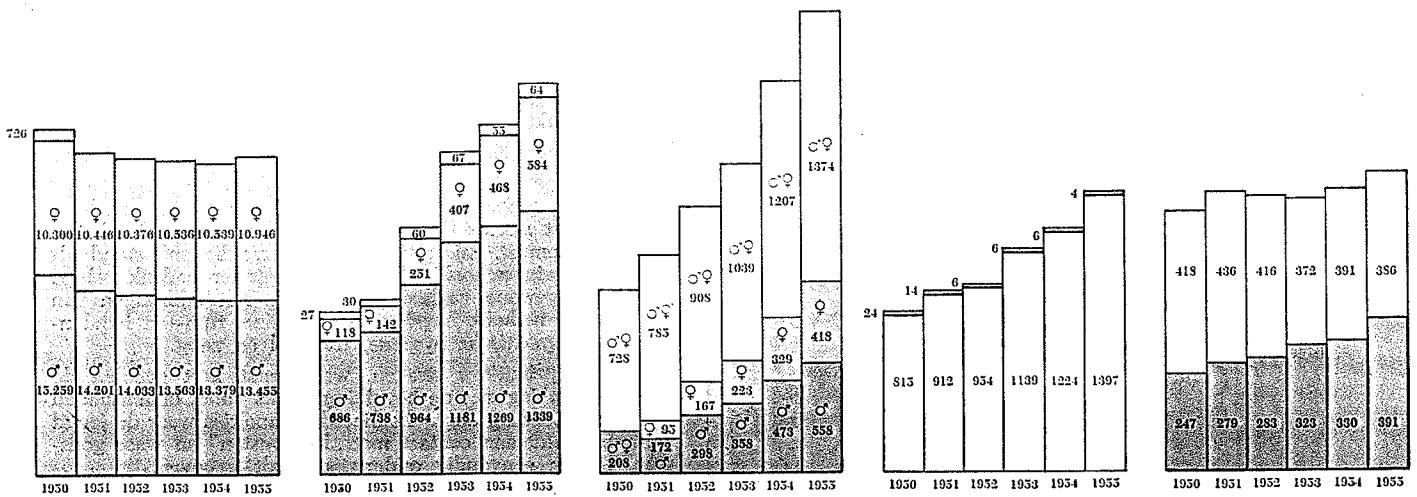
HOOFDSTUK XVI

ONDERWIJS

Het onderwijsstelsel in Nieuw-Guinea onderscheidt „bevolkingsonderwijs” en „westers” onderwijs. Het eerste zoekt aansluiting aan het dorpsmilieu en tracht de bevolking in de dorpsfeer tot ontwikkeling te brengen. Het tweede zoekt zijn arbeidsterrein in de meer stedelijke omgeving, waar westers-georiënteerd onderwijs nodig is; het heeft dus een leerplan, dat min of meer concordant is aan dat van een Nederlandse school, terwijl het gebruik van de Nederlandse taal een der hoofdkenmerken van dit westers onderwijs is.

Onderwijs moet zijn aangepast aan de behoefte van de samenleving en dan ligt het voor de hand dat andere eisen moeten worden gesteld aan scholen in de stad dan aan die op het platteland.

In de stedelijke centra is de Papoeabevolking in nauw contact met de westerse cultuur; zij is in dagelijkse aanraking met de Europeanen, van wie in snel tempo allerlei westerse begrippen worden overgenomen en de stadspapoea is bezig een groepsverband te ontwikkelen, dat geheel afwijkt van het adatverband waarin men op het platteland leeft. Het stadsonderwijs, ook al geeft het ten dele dezelfde vakken als het dorpsonderwijs, zal het accent geheel anders moeten leggen en het is onmogelijk deze differentiatie te bewerkstelligen zonder het invoeren van een afzonderlijk schooltype.

Aantal leerlingen der gesubsidieerde dorpscholen

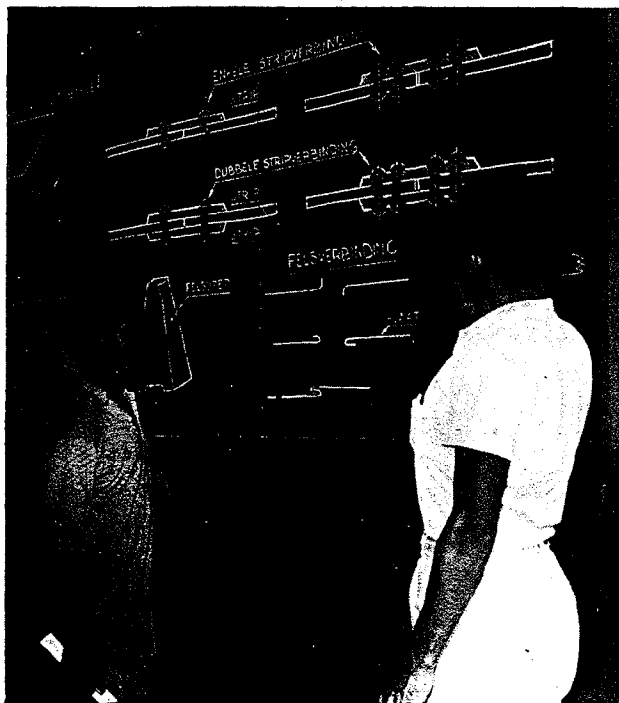
Aantal leerlingen der vervolgscholen.

Aantal leerlingen der lagere scholen B.

Aantal leerlingen der lagere scholen A.

Aantal volksonderwijzers.

net-Papoea's.
 Papoea's.

TECHNISCHE OPLEIDING.

UITGAVEN VOOR HET ONDERWIJS

Gewone uitgaven	1954	1955
Alg. leiding en inspectie	f 299.141	f 378.270
Bevolkingsonderwijs	„ 3.728.518	„ 3.949.520
Westers onderwijs	„ 1.065.400	„ 1.334.275
Vakonderwijs °)	„ 179.803	„ 320.845
Kapitaalsuitgaven	„ 653.340	„ 552.100
Totaal †)	f 5.926.202	f 6.535.010

°) Hieronder niet begrepen de kosten van vakopleidingen, die niet onder de onderwijsinspectie vallen (zie pag. 92), noch die van het ongesubsidieerd particulier onderwijs.
 †) Hieronder niet begrepen de kosten van ongesubsidieerde scholen van missie, zending en N.N.G.P.M.

BEVOLKINGSONDERWIJS.

Lager onderwijs

Het bevolkingsonderwijs is gericht op de gebieden buiten de stedelijke centra en is dus afgestemd op de belangen van de agrarische bevolking. En daar deze groep verreweg het grootste deel van de bevolking omvat, is de dorpschool de kern van het onderwijsstelsel in Nieuw-Guinea.

De dorpschool is een instituut van het dorp, dat functioneert ten behoeve van de ontwikkeling en de opvoeding van de dorpsgemeenschap. Dat onderwijs moet daarom zijn landelijk karakter blijven bewaren en mag er niet toe leiden dat de jeugd vervreemdt van het eigen dorp.

De omstandigheden waaronder dit eerste onderwijs gegeven moet worden zijn echter in de verschillende delen van het land zeer uiteenlopend. Er zijn gebieden, waar Bestuur en Missie of Zending reeds enige generaties zijn gevestigd, in andere gebieden daarentegen is de bevolking nog maar recent onder bestuur gebracht en heeft zij eerst kort afstand gedaan van allerlei onaantoonbare zeden en gebruiken. Het is wel duidelijk dat bij deze laatste heel wat eenvoudiger onderwijs gegeven moet worden, ja dat men genoeg zal moeten nemen met het bijbrengen van de allereerste beginselen.

Mag enerzijds het onderwijs niet te ver uitgaan boven de standaard van het dorp, wil het nog voldoende aangrijpingspunten in het dagelijkse leven vinden, er moet toch ook een stimulerende en opvoedende kracht van uitgaan.

Een statisch en uniform stelsel is daarom in deze fase onbruikbaar.

Het stelsel zal het mogelijk moeten maken het onderwijs aan te passen aan de behoefte in elk dezer stadia van ontwikkeling en men tracht dit te bereiken door het onderscheiden van enige typen:

1. De dorpschool A: is de vierjarige dorpschool met een uitgewerkt leerprogramma;
2. De dorpschool B: dezelfde vakken, doch slechts drie jaarklassen;
3. De dorpschool C: is een driejarige school met een leerplan dat slechts de twee eerste klassen van de dorpschool omvat. Zij is wat tot dusverre bekend stond als „beschavingsschool” en er wordt minder nadruk gelegd op de gewone vakken dan wel op het bijbrengen van orde en netheid, begrip van discipline, tuin- en handenarbeid, praktische hygiëne, fluitspel en zang.

In nog primitieve streken, waar eerst kort geleden de eerste aanraking met de bevolking plaats vond, onderhouden Missie en Zending ongesubsidieerde schooltjes waar de jeugd gewend wordt aan contact met „het westen” en waar godsdienstles en eenvoudig onderwijs wordt gegeven.

Naargelang het onderwijs vorderingen maakt, kan men een school promoveren tot een hogere klasse en er dan ook hogere eisen aan gaan stellen.

SCHOOLBEHEER

Zending der Nederlands Hervormde Kerk

Algemeen schoolbeheerder te Joka
 Ressortschoolbeheerders te Hollandia-Binnen (wd)
 Sarmi
 Genjem
 Biak
 Seroei
 Miei
 Manokwari
 Sorong-Doom

DOOPSGEZINDE VERENIGING TOT EVANGELIE- VERSPREIDING

Ressortschoolbeheerder te Teminaboean

MISSIONARISSEN VAN HET H. HART

Algemeen schoolbeheerder te Merauke
 Ressortschoolbeheerders Merauke
 Mindiptana
 Kepi
 Kimaan
 Moeting

PATERS FRANCISCANEN

Algemeen schoolbeheerder te Hollandia-Binnen
 Ressortschoolbeheerders Waris
 Enarotali
 Fuog (Vogelkop)
 Steenkool
 Fafak
 Kokonao

CHRISTIAN AND MISSIONARY ALLIANCE

Schoolbeheerder te Enarotali

MOLUKS PROTESTANTSE KERK

Ressortschoolbeheerder te Fafak
 Merauke (wd)

ZENDING PROTESTANT MALOEKOE

Schoolbeheerder te Merauke

De Algemeen Schoolbeheerder van de Zending der Nederlands Hervormde Kerk is tevens gemachtigde in schoolzaken voor de Zending der Molukse Protestantse Kerk, terwijl hij tevens als algemeen schoolbeheerder optreedt voor de Doopsgezinde Vereniging tot Evangelieverbreiding.

ONDERWIJSINSPECTIE:

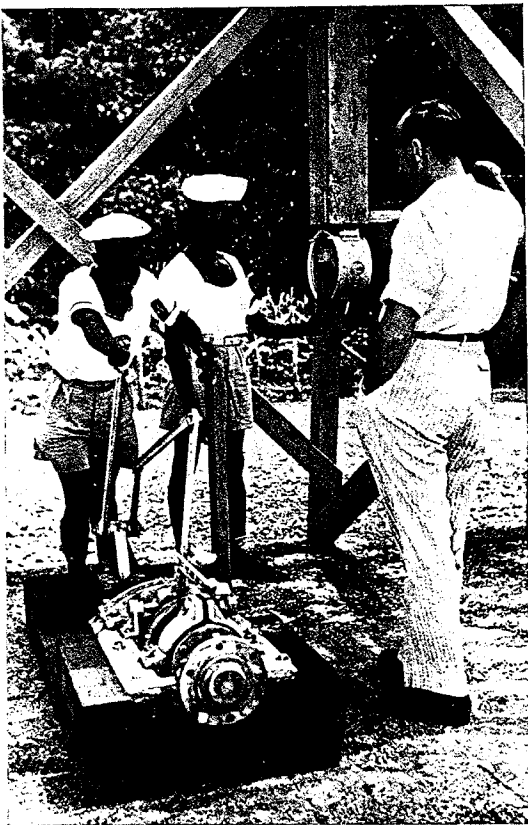
- 2 Inspecteurs op het centrale kantoor
- 3 Ressortinspecteurs
- 7 Schoolopzieners
- 1 Hoofdschoolopziener op het centrale kantoor

INSPECTIE-RESSORTEN.

- I de bestuursafdelingen Hollandia, Geelvinkbaai en Centraal Nieuw-Guinea.
- II de bestuursafdelingen West Nieuw-Guinea en Fak-Fak.
- III de bestuursafdeling Zuid Nieuw-Guinea.

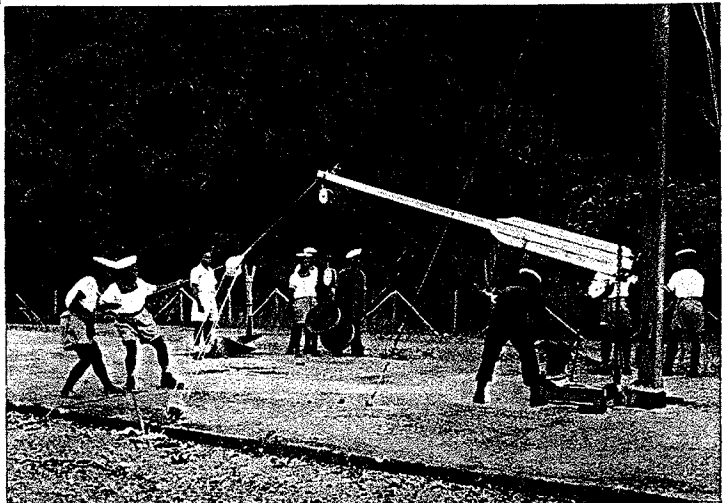
WERKTEKENING.

ZEEVAARTSCHOOL — Instructie machinekamer.

OPLEIDING MONTEUR.

ZEEVAARTSCHOOL — Instructie laden en lossen.

Opgaven van niet onder de onderwijsinspectie vallende

Opleiding	Aantal	Aantal		Leerprogramma	Duur van de opleiding	Toelichtingen
		leerlingen	leerkrachten			
1. Instituut voor opleiding van Ambtenaren voor de Bestuurs- en Administratieve dienst in Nederlands Nieuw-Guinea Hollandia-Noordwijk	1	15	1 rector en 11 vakdocenten	De hoofdzaken van: Staats- en rechtsinstellingen van Ned. N.G., Straf- en Strafproces-recht, Burgerlijk recht, Agrarisch recht, Volkenkunde, ambtelijke correspondentie, Kantooradministratie, Typen, Kasbeheer en kasadministratie, Tropische hygiëne, elementaire ziekteleer en eenvoudige wondbehandeling. Voorts elementaire voordrachten op het gebied van bodemkunde, boskunde, landbouw, mineralogie, meteorologie, verbindingen, burgerl. bouwkunde, kadaster en kaartering en politiewezen benevens practica.	9 maanden, gevolgd door max. 15 maanden praktijkopleiding op de bestuursposten in Nederlands Nw-Guinea.	Toelatingseis: Eind-examen 5 j., H.B.S. of Gymnasium. Opleiding voor hoger middelbare functies bij de bestuurs- en administratieve dienst.
2. Bestuurschool Hollandia	1	67	1 Directeur, 1 vaste leerkracht en 10 vakdocenten	Nederl. Maleis, Engels, Aardrijkskunde, Geschiedenis, typen, politievakken, hygiëne, warenkennis en zeer summierlijk de hoofdzaken van straf-, staats- en burgerlijk recht, volkenkunde, adatrecht, landbouweconomie en kantoor-administratie.	Voor abiturienten Primaire Middelbare School drie jaar, voor abiturienten Vervolgschool of A.L.S. 5 jaar, incl. 1 jaar praktijk op de buitenposten	Opleiding voor inheems bestuurscorps. Voertaal: voornamelijk Nederlands. Naast normale opleiding ook applicatiecursussen voor reeds in dienst zijnde, ongediplomeerde inheemse bestuursambtenaren. Voertaal Maleis
3. Centrale Opleidingschool der Algemene Politie a. cursus politie-agent 2e klasse Hollandia-Base G.	1	59	7 politieambtenaren	Opleiding tot Politie-agent 2e kl. Militaire vorming: exercitie, wapenhandel, schietopleiding, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: hoofdzaken v/h strafrecht, ordonnanties, Wegverkeersbepalingen, het opmaken van een proces-verbaal en politierapporten, het optreden van de Politie, dienstreglementen, hygiëne, verband- en gezondheidsleer, tuinbouw. Algemeen vormend onderwijs: Lezen, schrijven, rekenen en aardrijkskunde.	9 maanden	
b. Cursus Veldwachter Hollandia-Base G.	1	35	7 politieambtenaren	Opleiding tot Veldwachters 1e klasse Militaire vorming: exercitie, wapenhandel, schietopleiding, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: elementaire begrippen van het Strafrecht, ordonnanties, wegverkeersbepalingen, het opmaken van politierapporten, het optreden van de politie, dienstreglementen, hygiëne, verband- en gezondheidsleer. Algemeen vormend onderwijs: Lezen, schrijven, rekenen en aardrijkskunde.	4 maanden	Voertaal Maleis
c. Cursus hoofdagent Hollandia-Base G.	1	14	5 Vakleerkrachten, 5 politieambtenaren	Opleiding tot Hoofdagent van Politie Militaire vorming: exercitie, commandovoering, wapenhandel, schietopleiding, schermen, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: Strafrecht, Proces-verbaal, speurkunst, dactyloscopie, strafvordering/RO., Politie, Ordonnanties, Wegverkeersbepalingen, Dienstvoorschriften, administratie, hygiëne, verbandleer, elementaire radiotechniek, tuinbouw, houtbewerking. Algemeen Vormend Onderwijs: Nederlandse taal, aardrijkskunde, algemene ontwikkeling.	10 maanden	Voertaal Nederlands
d. Cursus Posthuiscommandant Hollandia-Base G.	1	20	7 politieambtenaren	Opleiding tot Posthuiscommandant Militaire vorming: exercitie, wapenhandel, schietopleiding, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: hoofdzaken van het strafrecht, ordonnanties, wegverkeersbepalingen, het opmaken van een proces-verbaal en politierapporten, het optreden van de politie, Rechtelijke organisatie, dienstreglementen, speurkunst, dactyloscopie hygiëne, verbandleer, gezondheidsleer, tuinbouw. Algemeen Vormend Onderwijs: Lezen, schrijven, rekenen en aardrijkskunde.	9 maanden	Voertaal Maleis
4. Cursus bosbeambte Hollandia (Kota Nica)	1	16	1	1e jaar: als cursus landbouwbeambte 2e jaar: houtmeten, herbarium inzameling (botanie), houtkeur, cultuur-aanleg (houtteelt). De cursisten verrichten praktisch werk bij de bosexploitatie; het bosonderzoek en de bosbouwvoorlichting.	2 jaar	in 1955 slaagden 3 leerlingen voor hun examen.
5. Landbouwpraktijkcursus Seroei, Merauke	2	82	3	Praktijkopleiding van jonge landbouwers met onderwijs in plantenteelt, grondkennis, hygiëne en schoolse vakken.	2 jaar	in 1955 werd door 45 leerlingen deze cursus met succes beëindigd.
6. Cursus Landbouwbeambte Hollandia (Kota Nica)	1	24	3	Plantenteelt, grondkennis, fruitteelt, plantenziekten, economie, landmeten, administratie en schoolse vakken. De cursisten verrichten praktisch werk bij de landbouwvoorlichting.	2 jaar	in 1955 slaagden 4 leerlingen voor hun examen

door het gouvernement bekostigde opleidingen

Opleiding	Aantal	Aantal		Leerprogramma	Duur van de opleiding	Toelichtingen									
		leerlingen	leerkrachten												
7. Opleiding tot tractorbestuurder en bestuurder/monteur Hollandia (Kota Nica)	1	9	2	Elementaire, praktische kennis van motoren en landbouwwerktuigen. El. landbouwplantenteelt. Besturen, onderhoud, reparatie van trekkers en landbouwwerktuigen.	6 maanden										
8. Verplegerscursus Hollandia, Manokwari, Seroei, Merauke	4	306	29	Anatomie/fysiologie, pathologie, hygiëne, infectieziekten, E.H.B.O. Verpleging Verbandleer, rekenen en Nederlands.	4 jaar	Voertaal Maleis. In Sorong wordt een verplegerscursus gegeven door de N.N.G.P.M. met 58 leerlingen.									
9. Cursus Vaccinateur Hollandia	1	5	2	Theorie pokkenvaccinatie, praktische oefeningen, administratie, grondbeginselen anatomie, hygiëne en rekenen.	1½ jaar	Voertaal Maleis									
10. Cursus beambte bij de malariebestrijding Hollandia	1	9	2	Parasitologie, entomologie, bestrijdingsmethoden.	3 jaar	Voertaal Maleis									
11. Cursus laboratorium-assistent Hollandia	1	12	5	Elementaire anatomie/fysiologie, hygiëne, beginselen pathologie en bacteriologie en rekenen.	2½ jaar	Voertaal Maleis									
12. Cursus onderapothekers-assistent Hollandia	1	15	5	Pharmacie, natuur- en scheikunde, hygiëne, receptuur, rekenen.	2½ jaar	Voertaal Maleis									
13. Cursus kampongverzorgster Hollandia, Merauke	2	35	6	Elementaire anatomie/fysiologie, hygiëne, verloskunde en pathologie, praenatale, natale en postnatale zorg, babyverzorging en zuigelingenvoeding.	1 jaar	Voertaal Maleis De cursussen 8 t/m 13 gaan vergezeld van praktische oefeningen.									
14. Cursus assistent-weerwaarnemer Hollandia, Fakfak, Merauke, Tanah Merah	4	24	6	Nederlands, rekenen, natuurkunde, meteorologie, instrumentenkennis, radiotelegrafie en aardrijkskunde.	1 jaar en daarna praktijkopleiding										
15. Cursus weerwaarnemer Sentani, Biak, Merauke	3	9	3	Natuurkunde, meteorologie, instrumentenkennis, telegrafie.	6 mnd., daarna praktijkopleiding	In de loop van 1955 slaagden 4 leerlingen voor het weerwaarnemersexamen, 1 werd afgewezen									
16. Cursus weerberichtgever Biak	1	5	3	Natuurkunde, wiskunde, Engels, meteorologie.	1 jaar	In de loop van 1955 slaagden 2 leerlingen voor het weerberichtgeversexamen.									
17. Lagere Zeevaartschool Hollandia	1	19	1 Commandant-instructeur	Matrozen Schiemannen, zeemanschap, loden, sturen, roeien, praktisch scheepswerk, exerceren, Nederlands, rekenen, schrijven en morseselnen	10 maanden	De leerlingen worden na opleiding tewerkgesteld als lichtmatroos. Zij zijn theoretisch bekwaam voor matroos en kwartiermeester.									
			1 Instructeur Nautische Afd.,				Handlangers Smeden, bankwerken, theoretische motorkennis, brandstofkennis, materialenkennis, solderen, praktisch werken, exerceren, Nederlands, rekenen en schrijven.	10 maanden	De handlangers zijn theoretisch bekwaam voor hulpmotorist.						
			2 Instructeurs Technische Afd.,							Koks Voedingsmiddelenkennis, praktisch werken, exerceren. Nederlands, schrijven en rekenen.	10 maanden	Opleiding voor de rang van 2e kok (volkskok) en/of geroutineerde bediende. Deze opleiding is bestemd voor matrozen en kwartiermeesters van voldoende intelligentie. Met het staatsdiploma Stuurman locaalvaart kan de top-rang van Schipper worden bereikt.			
			3 vakdocenten										Stuurman locaalvaart Wis- en meetkunde, kaartlezen, zeevaartkunde, zeemanschap, aardrijkskunde, aanvaringsreglementen, E.H.B.O., manoeuvreren.	6 maanden	De opleiding is bestemd voor handlangers en hulpmotoristen. Na slagen zijn zij in staat eenvoudige reparaties aan motoren zelfstandig te verrichten.
	Motorist algemeen: Alle principes van bestaande benzinedieselmotoren, kennis van electriciteit, en accumulatoren; volledige vakopleiding.	6 maanden	Deze opleiding is bestemd voor Motoristen I en II met voldoende intelligentie. Na slagen zijn zij in staat eenvoudige reparaties zelfstandig te verrichten. Met het staatsdiploma Motorist algemeen kan de top-rang van Hoofdmotorist bereikt worden.												

OVERIGE PRACTIJKOPLEIDINGEN

Behalve de bovenvermelde zijn er praktijkopleidingen voor:

- Visserij. Opleiding bemanning trawler te Merauke, cursus nettenbreien te Hollandia (8 leerlingen).
- Financiën. Opleiding tot Beambte I bij de Afdeling Middelen (8 leerlingen), tot Kommies bij de Afdeling Middelen (5 leerlingen) en tot Kommies bij de Afdeling Comptabiliteit (15 leerlingen).
- P.T.T. Opleiding tot bedrijfsbeambte bij de Postdienst (op verschillende plaatsen), tot (adjunct) bedrijfsambtenaar, en tot bedrijfsbeambte bij de radiodienst (6 leerlingen, te Hollandia).
- Kadaster en Kaartering. Opleidingen voor hoofdopnemer (3 jaar, 10 leerlingen), opnemer (1 jaar, 10 leerlingen), assistent-opnemer (2 jaar, 5 leerlingen), topograaf (7 leerlingen); alles te Hollandia.

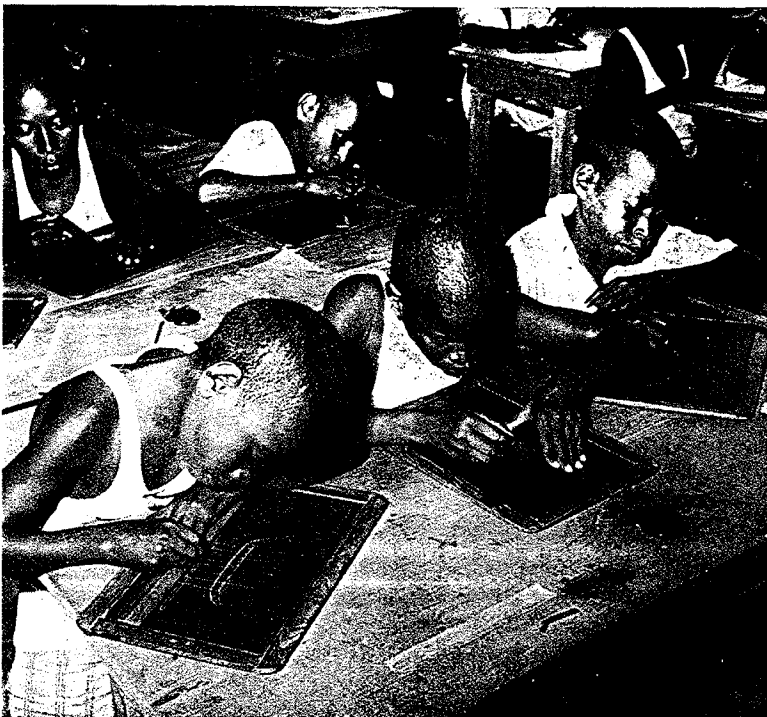
HANDWERKLES.

De vervolgscholen (driejarige) zijn inderdaad een vervolg op de dorpschool, maar zij hebben toch een geheel ander karakter. Zij dragen niet rechtstreeks bij aan de ontwikkeling der dorpsgemeenschap, maar ze vormen een voorbereiding tot een reeks van beroepen, waarvoor enige westerse kennis is vereist, zoals bijvoorbeeld bij medische opleidingen en bij opleidingen tot dorpsonderwijzer, landbouw- of bosbouwbeambte.

De leerlingen worden geselecteerd uit de dorpschool-abituriënten, die blij hebben gegeven van bijzondere begaafdheid. De vervolgschool is dan ook een centrale school voor een geheel gebied en daar dus de meeste leerlingen komen uit andere plaatsen dan die, waar het instituut is gevestigd, is — gezien de dungezaaide bevolking en de grote afstanden — een internaat noodzakelijk.

Deze internaten zijn bovendien een waardevol opvoedingsmiddel voor het bijbrengen van discipline en gemeenschapszin. School en internaat vormen een gesloten milieu, waarin de leerlingen blijvend verkeren, zonder na schooltijd in de sleur van het dorpsleven terug te vallen.

IN DE KLAS.

Voortgezet onderwijs

De „Primaire Middelbare School” geeft een voortgezet algemeen vormend onderwijs met voertaal Nederlands voor autochtonen, aansluitend op de vervolgschool of de Lagere School B. Tot dusverre is er nog maar één inrichting van die aard — de z.g. Papoea-MULO — te Hollandia, onder leiding van de Zending. Er behoort een door de Overheid bekostigd internaat bij.

Het einddiploma geeft o.m. toelating tot de bestuurschool en de protestantse theologische school en opent de mogelijkheid tot voortgezette studie in Nederland.

Vakopleidingen

a. Opleidingsscholen voor dorpsonderwijzers.

Hiervan zijn er vier en zoals men in de cijfers zien kan (pag. 96) is het grootste deel der leerlingen Papoea. De opleiding is kortgeleden omgezet van een tweejarige in een driejarige.

b. Lagere technische scholen. (ambachtsscholen) met gedeeltelijk Maleis, gedeeltelijk Nederlands als voertaal.

WESTERS ONDERWIJS.

Tot deze categorie wordt dus, zoals hierboven reeds uiteengezet, niet alleen gerekend het onderwijs aan westerlingen, doch eveneens het onderwijs aan reeds min of meer westers georiënteerde Papoea's: de stadspapoea's. In beginsel is trouwens geen enkele school voor Papoea's gesloten; de eis is slechts dat ze de vereiste vooropleiding gehad hebben en het onderwijs in het Nederlands kunnen volgen.

Lager onderwijs

De lagere scholen zijn bedoeld om in de stedelijke centra onderwijs te geven, dat zoveel mogelijk gelijkwaardig is aan het zesjarig lager onderwijs in Nederland.

De vroegere Europese Lagere School, thans Lagere School A geheten is bestemd voor het Nederlands sprekende deel der bevolking; de voertaal is er dan ook Nederlands. Ook Papoea's die Nederlands spreken kunnen hierop worden toegelaten.

De vroegere Algemene Lagere School, thans Lagere School B geheten, is bestemd voor hen, voor wie het Nederlands niet de omgangstaal is. De voertaal is er aanvankelijk Maleis, terwijl dan het Nederlands als leervak wordt onderwezen. Zo spoedig mogelijk wordt het Nederlands als voertaal gebruikt.

Voortgezet Onderwijs

Er is een openbare MULO-school te Hollandia en een te Manokwari, terwijl er te Sorong één ongesubsidieerde MULO van de N.N.G.P.M. is en één van de R.K. Missie.

Te Hollandia is voorts een H.B.S. van de R.K. Missie, die op MULO-basis wordt gesubsidieerd.

Vakonderwijs

Hiervoor wordt verwezen naar de gegevens op pag. 92—93.

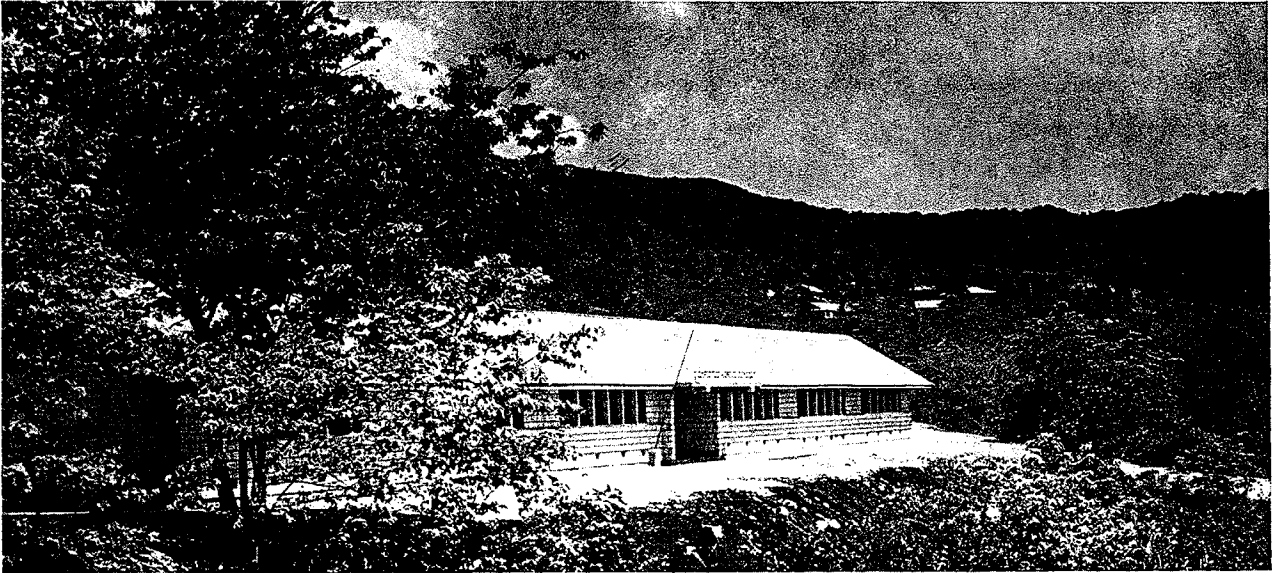
De Voertaal

In het verslag aan de UNO wordt hierover het navolgende gezegd:

Het probleem van de voertaal bij het onderwijs vertoont op Nieuw-Guinea enige bijzondere aspecten, welke samenhangen met de opmerkelijke verscheidenheid in sterk van elkaar afwijkende talen, die binnen het Territoir worden gesproken. Nog immer worden bij het onder bestuur brengen van nieuwe gebieden onbekende talen aangetroffen.

Het vrijwel geheel ontbreken van taalgebieden van enige omvang veroorzaakt, dat de opvoedkundige regel, dat de locale spreektaal de voertaal bij het elementair onderwijs moet zijn, tot nog toe moeilijk toepassing kon vinden. De ingewikkelde structuur van de meeste Papoea-talen en de afwezigheid van een op schrift gestelde literatuur, maken het verder weinig aantrekkelijk één der spreektaalen voor het gebruik als omgangstaal geschikt te maken.

Dit heeft er toe geleid, dat om redenen van opportuniteit eertijds door het Gouvernement het Maleis als lingua franca en als voertaal bij het onderwijs werd ingevoerd. Men kan zich echter niet ontveinzen, dat men hierbij met een voor

R.K. Lagere School te Hollandia.

de Papoea-bevolking ook wat structuur en vocabulaire betreft, vreemde taal te maken heeft en dat overal de streektaal, in het locale verkeer van de bevolking onder elkaar, een overwegende rol speelt.

In de tegenwoordige tijd wordt in toenemende mate het Nederlands op de scholen als leervak onderwezen. Op een aantal scholen, die voor meer begaafde en meer ontwikkelde Papoea-leerlingen zijn ontworpen, fungeert het Nederlands zelfs als voertaal bij het onderwijs.

Spreiding van het Bevolkings-onderwijs

Bij de berekening van het percentage schoolgaande kinderen zal men uit moeten gaan van het geregistreerde deel der bevolking; immers, alleen in die gebieden zijn onderwijs-faciliteiten. Wij bezitten niet voldoende statistisch materiaal om het aantal schoolgaande kinderen (volgens internationale normen 5-12 jaar) te kunnen vaststellen, doch in Zuid Oost-Azië en in de Pacific stelt men dat aantal op 25 % van het totale zielental. Volgens deze maatstaf zouden er in Neder-

lands-Nieuw-Guinea op 300.000 geregistreerde zielen 75.000 kinderen van schoolgaande leeftijd zijn. In feite zijn er op school (gesubsidieerd en ongesubsidieerd onderwijs) rond 35.000 ofwel 46.6 % van het totaal aantal.

Waar echter in verband met het ontwikkelingspeil der bevolking in verreweg het grootste deel van ons gebied slechts driejarig onderwijs gegeven wordt, is de leeftijds-grens 5-12 jaar hier veel te ruim genomen en men mag wel zeggen dat het overgrote deel der kinderen in de geregis-treerde gebieden inderdaad dorpsonderwijs geniet.

Invoering van de leerplicht is nog niet mogelijk om verschillende redenen, waaronder het geringe peil der ontwik-keling en het verspreid wonen der bevolking over een uit-gestrekt gebied met grote terreinmoeilijkheden. Overigens blijkt uit boven gegeven cijfers, dat ook zonder leerplicht het schoolbezoek zeer bevredigend is.

Het dorpsonderwijs op dorps-, vervol- en vakscholen is kosteloos, doch op de (stedelijke) lagere scholen A en B wordt om paedagogische redenen schoolgeld geheven.

FLUITORKEST.

Opgave van openbare en gesubsidieerde

Schooltypen en Beheer	Duur der opleiding in jaren	Leeftijd der leerlingen	Aantal scholen			Leerkrachten					
			J	M	Gemengd	Man			Vrouw		
						Autocht.	Niet Autocht.		Autocht.	Niet Autocht.	
			Eur.	Niet Eur.	Eur.		Niet Eur.				
I. LAGERE SCHOLEN:											
a. Dorpsscholen:											
Z.N.H.K.	C-3	6-17	-	-	227	271	-	70	-	-	-
M.S.C.	B-3	6-14	1	1	125	36	2	141	3	4	5
M.P.K.	A-4	6-15	-	-	67	26	-	46	-	-	-
O.F.M.			-	-	76	33	-	85	-	1	-
D.V.T.E.			-	-	27	22	-	19	-	-	1
Z.P.M.			-	-	5	-	-	5	-	-	-
C.A.M.A.			-	-	5	-	-	6	-	-	-
Openbaar			-	-	1	-	-	1	-	-	-
Totaal:			1	1	533	388	2	373	3	5	6
b. Vervolgscholen											
Z.N.H.K.	3	9-16	5	4	-	15	12	1	2	11	-
M.S.C.			1	1	-	1	2	2	-	3	1
M.P.K.			1	1	-	-	1	2	-	3	1
O.F.M.			-	-	2	2	1	1	-	3	-
D.V.T.E.			1	-	-	-	3	1	-	-	-
Totaal:			8	6	2	18	19	7	2	20	2
c. Lagere scholen A:											
Openbaar	6	6-16	-	-	9	-	12	-	-	20	-
O.F.M.			-	-	3	-	5	-	-	10	-
S.C.O.			-	-	1	-	1	-	-	2	-
Totaal:			-	-	13	-	18	-	-	32	-
d. Lagere scholen B:											
Openbaar	6	6-16	-	-	4	-	5	6	-	12	6
Z.N.H.K.			-	-	4	9	6	2	-	3	1
M.S.C.			-	-	1	-	1	2	-	2	3
M.P.K.			-	-	1	-	-	4	-	3	-
O.F.M.			-	-	2	-	2	2	-	9	-
Totaal:			-	-	12	9	14	16	-	29	10
Totaal Lagere scholen:			9	7	560	415	53	396	5	86	18
II. VOORTGEZET ONDERWIJS:											
Openbaar M.U.L.O.	3	12-17	-	-	2	-	11	-	-	-	-
R.K. H.B.S. (O.F.M.) °)	3	12--	-	-	1	-	3	-	-	-	-
Prim. Midd. Sch. (Z.N.H.K.)	3	12-16	-	-	1	-	4	-	-	-	-
Totaal:			-	-	4	-	18	-	-	-	-
III. Vakopleiding Ambachtsscholen:											
N.N.G.P.M.	2	14-20	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Z.N.H.K.			1	-	-	-	5	-	-	-	-
M.S.C.			1	-	-	-	1	-	-	-	-
Openbaar			1	-	-	-	2	-	-	-	-
Totaal:			4	-	-	-	10	-	-	-	-
IV. Opleidingen Dorpsschool Onderwijzer:											
Z.N.H.K.	2 (wordt 3)	14-20	-	-	1	-	3	-	-	-	-
M.S.C.			-	-	1	-	1	1	-	-	-
O.F.M.			-	-	1	-	2	1	-	-	-
M.P.K.			-	-	1	-	2	1	-	-	-
Totaal:			-	-	4	-	8	3	-	-	-
V. Normalisten cursus.											
Z.N.H.K.			1	-	-	1	5	-	-	-	-
O.F.M.			1	-	-	-	2	-	-	-	-
Totaal:			2	-	-	1	7	-	-	-	-
Totaal van het Voortgezet Onderwijs:			5	-	8	1	43	3	-	-	-
TOTAAL GENERAAL:			15	7	568	416	96	399	5	86	18

°) Gesubsidieerd als M.U.L.O.-school.

Kleuterscholen:

O.F.M.: 4 scholen 9 Eur. Leerkrachten, aantal leerlingen 225 (Kregen adhaesie subsidie).
S.C.O.: 1 school 2 Eur. Leerkrachten, aantal leerlingen 35 (Kreeg adhaesie subsidie).

Z.N.H.K.
M.P.K.
O.F.M.

Zending Nederl. Hervormde Kerk
Moluks Protestantse Kerk
Paters Franciscanen

bijzondere onderwijsinrichtingen in 1955

Leerlingen				Schoolgelden	absenten %	Kosten p. leerl. p. jaar volgens begroting '55	Leervakken	Voertaal	Leermiddelen	Toelichting
Autocht.		Niet Autocht.								
J	M	J	M							
6.439	5.284	110	82	geen	4.5	f 79,-	Sport en Spel Handenarbeid Hygiëne Muziek en Zang Tuinbouw Lezen, Schrijven en Rekenen Maleis	Maleis	Eigen leermethoden voor N. G.	Plattelandsbevolking
2.622	2.604	65	46		8.4					
906	646	86	43		6.1					
1.728	1.259	127	57		10.2					
1.028	686	1	2		5.7					
40	52	3	2		6.4					
230	162	—	—		8.4					
14	3	4	3		6					
13.007	10.696	396	235		6.96					
814	401	16	7	geen	5.28	f 555,-				
135	73	—	—		2.55					
106	94	—	5		7.41					
160	16	21	10		2.72					
124	—	5	—		1.20					
1.339	584	42	22		3.83					
3	1	385	411	ja	4.09	f 190,-	Idem	Nederlands	Als in Nederland	Nederlands sprekende stadsbevolking
—	—	266	245		7.-					
—	—	40	50		6.30					
3	1	691	706		5.79					
183	161	298	301	ja	4.67	f 356,-	Idem	Nederlands	Idem	Niet-Nederlands sprekende stads- bevolking
269	189	58	44		5.43					
5	5	173	98		3.25					
17	7	96	40		6.75					
84	56	154	112		5.50					
558	418	779	595		5.12					
14.907	11.699	1.908	1.558							
2	—	88	100	ja	2.60	f 1.000,-	Idem + Handelskennis Steno-Typen Frans, Duits	Nederlands	Als in Nederland	Via toelatings- examen
2	—	40	28	ja	2					
73	5	5	2	geen	0.92					
77	5	133	130		1.81					
77	—	46	—	geen	—	f 1.317,-	Nederlands Rekenen Vaktekenen Timmeren Metaalbewerking Gereedschapskennis Constructieleer Automontage	Nederlands	Als in Nederland	
95	—	7	—		1.60					
57	—	6	—		2.75					
1	—	38	—		1.50					
230	—	97	—		1.45					
104	7	5	1	geen	2.2	f 940,-				
21	6	7	7		0.5					
26	1	6	2		5.5					
75	—	7	—		2.4					
226	14	25	10		2.65					
5	—	—	—	geen	—		Idem	Nederlands	Idem	Diploma PMS of diploma dorps- schoolonderwijzer
1	—	3	—		—					
6	—	3	—		—					
539	19	258	140		1.97		Toelichting: aan de Vervolgscholen, de Primaire Middelbare School en de Opleidingen dorpsschoolonderwijzer zijn kosteloze internaten verbonden.			
15.446	11.718	2.166	1.698		4.-					

M.S.C.
Z.P.M.
D.V.T.E.

Missionarissen van het H. Hart.
Zending Protestant Maloekoe
Doopsgezinde Vereniging tot Evan-
gelieverbreiding.

C.A.M.A.
S.C.O.

Christian and Missionary Alliance
Stichting Christelijk Onderwijs

ONGESUBSIDIEERDE ONDERWIJSINRICHTINGEN

SCHOOLTYPE	AANTAL	UITGAANDE VAN	AANTAL LEERLINGEN	AANTAL LEERKRACHTEN	DUUR JAAR	PLAATS
Kleuterschool *)	4	O.F.M.	225	9	1	Hollandia, Manokwari
	2	N.N.G.P.M.	52	2	1	Sorong en Fakfak,
	1	S.C.O.	35	2	1	Sorong, Timboeni
Dorpsschool	1	Ouder Ver.	39	2	1	Noordwijk
	90	Z.N.H.K.	2194	1 p. school	3	Biak (Kota)
	10	M.P.K.	210	1 „ „	3	Verspreid i/h binnenland
	19	C.A.M.A.	622	1 „ „	3	idem
	32	D.V.T.E.	1033	1 „ „	3	idem
	2	Z.P.M.	30	1 „ „	3	idem
	52	O.F.M.	1300	1 „ „	3	idem
99	M.S.C.	4439	1 „ „	3	idem	
Vervolgschool	1	O.F.M.	42	3	3	Sorong
Algemene Lagere School	1	O.F.M.	92	4	6	Fakfak
Europese Lagere School	3	N.N.G.P.M.	59	2	6	Sorong, Klamono, Timboeni
E.L.S. + voortg. onderw.	1	N.N.G.P.M.	150	6	6+3	Sorong
Chinese Lag. School	2	O.F.M.	117	4	6	Sorong, Manokwari
	3	CHIN. VEREN.	146	6	6	Biak, Hollandia, Merauke
M.U.L.O.	1	O.F.M.	26	2	6	Sorong
Ambachtsschool	1	O.F.M.	9	1	2	Kaimana
Meisjes Huish. School	3	O.F.M.	80	7		Enarotali, Kokonao, Fak-Fak
Huishoud cursus	1	M.P.K.				Fakfak
Huishoud cursus	3	M.S.C.				Merauke, Mindiptana, Kepi

*) Kleuterscholen O.F.M. en Kleuterscholen S.C.O. adhaesiesubsidie.

Onderwijs aan vrouwen en meisjes

Zoals men in de overzichtsstaten kan zien, is het vrouwelijk element onder de leerlingen ruim vertegenwoordigd, ook op de vervolgscholen en de algemene lagere scholen. In die cijfers zijn niet begrepen de vrouwelijke leerlingen van cursussen die tot een beroep opleiden, zoals dat van verpleegster. Door de echtgenoten van dorpsonderwijzers worden vaak huishoud- en nijverheidslessen gegeven aan oudere meisjes; europese verpleegsters geven op verschillende plaatsen cursussen in eenvoudige hygiëne en kinderverzorging, terwijl in sommige streken, zoals Japen en de Waroppen, abiturienten van de meisjesvervolgscholen in de dorpen vrouwenclubs organiseren, waar verschillende praktische huishoudelijke bezigheden worden geleerd en beoefend. Het onderwijs op de meisjesvervolgscholen, hoewel algemeen vormend onderwijs, is dan ook geheel gericht op de toekomstige taak der vrouw in het gezin en de samenleving.

Onderwijs aan volwassenen

Te Hollandia, Sorong en Merauke worden cursussen voor volwassenen, deels analfabeten-cursussen, gegeven.

Bestemming leerlingen, die in het cursusjaar 1954-1955 met een eindexamen de vervolgschool of de lagere school B verlieten.

Vervolgscholen. In totaal verlieten 315 jongens en 108 meisjes de vervolgschool. Van deze aantallen keerden 5 jongens en 33 meisjes naar hun dorpen terug; respectievelijk plm. 1.5 % en plm. 30 %. Dit verschil houdt verband met het feit, dat de meisjesvervolgschool in hoofdzaak eindonderwijs geeft, gericht op de toekomstige taak van de meisjes in het gezin en de dorpsamenleving.

Het merendeel der jongensabituriënten bezocht verdergaande opleidingen.

136 jongens gingen naar een opleidingsschool voor dorpsonderwijzers, 73 leerlingen gingen naar een Lagere Technische School, 26 naar de Primaire Middelbare School. Er kwamen 63 leerlingen in betrekking bij de Dienst van Gezondheidszorg, waar zij een opleiding ontvangen voor het beroep van mantri-verpleger, mantri-malariabestrijder, e.a. De overige leerlingen vonden hun bestemming bij andere overheidsdiensten zoals Landbouw, Boswezen, Financiën, enz. en particuliere instanties.

Van de meisjes-leerlingen gingen er 31 in opleiding bij

de Dienst van Gezondheidszorg, 6 naar een opleidingsschool voor dorpsonderwijzer, terwijl 13 meisjes werden ingeschakeld bij de leiding van verschillende vrouwen- en meisjesclubs in de dorpen, waar onderricht gegeven wordt in huishoudelijk werk, naaien, koken en babyverzorging. De overige leerlingen kwamen terecht in de huishouding (5) en bij andere vakopleidingen (20).

Lagere Scholen B.

92 jongens en 6 meisjes kregen in 1955 hun eindexamen. Van de jongens-abiturienten gingen er 13 naar de MULO, 7 naar de Primaire Middelbare School, 19 naar een Lagere Technische School, 16 naar de opleidingsschool voor dorpsonderwijzers, 7 naar de Dienst van Gezondheidszorg, 6 naar een kantoor en 5 in de handel.

De overige leerlingen kwamen in dienst bij andere overheids- en particuliere instanties. Twee jongens keerden naar hun dorpen terug.

Van de 6 meisjes-leerlingen gingen er 2 naar de MULO, 1 naar de Primaire Middelbare School en 3 meisjes kwamen in opleiding op een kantoor.

In 1955 vertrokken 5 leerlingen met diploma P.M.S. naar Nederland om aldaar een HBS-opleiding te ontvangen. Van deze leerlingen werden er twee op kosten van de Z.N.H.K., 2 op Gouvernementskosten en 1 op kosten van de eigen dorpsgemeenschap uitgezonden.

De corporaties en de overheid

Het Openbaar Onderwijs, door de Overheid beheerd, en het gesubsidieerde Bijzonder Onderwijs, beheerd door particuliere instellingen, zijn in beginsel gelijkwaardig. Het bijzonder lager onderwijs, dat aan de gestelde voorwaarden voldoet, wordt naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs door het gouvernement bekostigd.

De onderwijsinspectie is belast met het toezicht op het peil van het gesubsidieerde bijzonder onderwijs en op de voorgeschreven administratie. Het beheer over de scholen ligt verder in handen van de confessionele corporaties, van welke ook de leiding aan het onderwijzend personeel dient uit te gaan.

Elke corporatie heeft haar eigen schoolbeheerder, die verantwoordelijk is voor het uitbetalen der salarissen, het naleven der bepalingen en voor het gehalte van het onderwijs, dat aan bepaalde eisen heeft te voldoen. De grotere corporaties hebben behalve een algemeen schoolbeheerder ook ressortschoolbeheerders.